Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXII Ч. 63. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 2-го КВІТНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 2, 1954. No. 63. VOL. LXII.

ВОДНЕВА БОМБА ЗДА МОЖЕ ЗНИЩИТИ НАЙБІЛЬШЕ МІСТО СВІТУ

Експльозія з 1 березня мала силу мільйонів тонн вибухового матеріялу; уряд вивчає плян розміщення фабрик

Вашингтон. — На пресовій конференції після відповідей президента Айзенгавера звітував адмірал Луїс Л. Стравс, голова Комісії Атомової Енергії, про нові експльозії водневих бомб. Він заявив, що ЗДА можуть випродукувати таку водневу бомбу, яка вспілі знищити кожне місто, бо вона має силу багатьох мільйонів тонн вибухового матеріялу TNT. Ця бомба має силу від 12—14 меґатонів, а один меґатон рівняється 1,000,000 тонн TNT. Журналісти запитували Стравса, чи під тим „кожним містом" треба розуміти і Ню Йорк. Адмірал Стравс відповів, що так, „також і Нюйоркську Метрополітальну округу". Пізніше виснено, що така воднева бомба, скинена на Мангеттен, спричинила б цілковите знищення в діяметрі 8 миль, в діяметрі дальших 8 миль вона спричинила б важкі пошкодження, від 16 до 28 миль — помірне знищення, до 32 миль — частинне пошкодження, а в діяметрі до 50 миль — ще спричинювала б пожари. Це значить, що від однієї водневої бомби були б знищення в багатьох місцевостях на Лонґ Айленді, на Статен Айленді, в Нюарку, Перт Амбою, Джерзі Ситі, Территавні, Вайт Пленсі та в багатьох інших місцевостях, що знаходяться в діяметрі 50 миль від місця вибуху цієї бомби. Сила цієї бомби, що її експльозія відбулася 1 березня на Тихому океані — від 600 до 800 разів більша від тієї бомби, що її скинено на Ґірошіму в Японії 1945 року. Адмірал Стравс заявив, що експльозія відбувалася під контролею, хоч науковці не передбачали сили цієї експльозії, яка була два рази більша як припускали. Ця бомба, казав Стравс, дала нашій оборонній силі велику перевагу, і тепер можна думати про те, щоб працювати над використуванням атомової і водневої енерґії для мирних цілей. Внаслідок нових експльозій водневої бомби — уряд ЗДА мусить змінити свій дотеперішній плян розміщення своїх фабрик, які працюють для оборонної продукції. Досі приймали за певне, що знищення можливе буде в діяметрі 10 миль, а тепер той діяметер треба буде поширити. Уряд даватиме субсидії підприємцям на переміщення фабрик. Президент Айзенгавер у своїх відповідях журналістам заявив, що треба поширити міжнародну торгівлю, щоб не допустити до статики в економіці вільних країнах. Він заявив, що редукція податків від продажу, згідно з новим податковим законом, який він уже підписав, оживить торгівлю в цій країні. Айзенгавер підтримав плян державного секретаря Джана Фостера Доллеса, щоб при допомозі спільної акції стримати аґресорів в Азії. Сенатор Даґлес заявив, що ЗДА мусіли б почати війну, щоб допомогти своїм союзникам.

АДМ. СТРАВС ЗВІТУЄ ПРЕЗИДЕНТОВІ

Президент Двайт Айзенгавер з увагою слухає звіту адмірала Люіса Стравса, голови Комісії Атомової Енерґії, про вже третю з черги пробну експльозію водневої бомби, яка своєю нищівною силою переходить усі уявлення.

НОВИЙ ВИКОННИЙ ОРГАН У. Н. РАДИ

Члени Виконного Органу складають присягу перед III. Сесією УНРади. Від ліва: М. Воскобійник, С. Довгаль, С. Созонтів, М. Лівицький, М. Хробак

СОВЄТИ ПРОПОНУЮТЬ СВОЮ УЧАСТЬ У НАТО

МОЛОТОВ ВИДВИГАЄ „ПАКТ БЕЗПЕКИ"; ЗДА НАЗИВАЮТЬ ЦЕЙ ПЛЯН „АБСУРДОМ"; АНГЛІЯ НЕ ХОЧЕ МАТИ В НАТО „ТРОЯНСЬКОГО КОНЯ"

Москва. — Совєтський уряд передав представникам З'єдинених Держав, Англії і Франції у Москві ноту з новою пропозицією „колективного европейського пакту безпеки". На початку тієї ноти говориться про небезпеки, які грозять людській цивілізації, культурі й науці, від нових родів зброї, якими є атомова й воднева бомба, і про конечність рятувати, в обличчі тієї небезпеки, світ від марива нової війни. Совєтська нота покликується на „мирові" пропозиції, що їх зробив Молотов під час останньої Берлінської конференції, і, нав'язуючи до них, зробив у них деякі зміни. А саме, СССР передусім відступають від свого первісного домагання, щоб ЗДА були тільки „обсерватором", загально-европейського пакту безпеки і, беручи під увагу заслуги ЗДА у другій світовій війні та їх безпосередню участь у встановленні нового порядку у післявоєнній Европі, „погоджується", щоб ЗДА були також рівнорядним членом того европейського пакту безпеки. В дальшому покликуючись на заяви всіх трьох західних міністрів закордонних справ, що їх вони склали в Берліні про оборонний характер Атлантійського пакту, совєтська нота стверджує, що НАТО має тому аґресивний характер, бо нема в ньому тільки одного СССР. Ото ж совєтська нота пропонує, щоб до НАТО прийняти також Совєтський Союз. Зате совєтська нота надалі найгостріше виступає проти західньо - европейського оборонного пакту, підкреслюючи небезпеку, яку він криє в собі, а саме — відновлення німецького аґресивного мілітаризму. Совєтська нота кількакратно підкреслює цю небезпеку „для сусідів Німеччини". Зате, мовляв, до загального пакту безпеки повинні належати обидві частини Німеччини, Східня і Західня. — Речник американського державного департаменту заявився відразу проти тієї нової пропозиції Молотова, звернувши увагу, що вона має точнісько ту саму ціль, що попередня пропозиція Молотова, зроблена в Берліні: розбити єдність Заходу й послабити його силу, не зрікаючись нічого з свого панування над усіми сателітами. Ідею приступлення СССР до НАТО речник американського уряду назвав „абсурдом". Першою реакцією в Англії було те, що СССР хоче впровадити себе до НАТО, як новітнього „троянського коня". Перша реакція у Парижі така, що Молотов хоче ввести „нове збентеження і заколот" в політичну ситуацію у Франції. Загальна реакція закордонного світу на цей московський „мировий" маневр такий, що Москва пробує перед Женевською конференцією знову вбити клин поміж Францією і її західних союзників, а — нічого не зрікаючись з свого теперішнього стану посідання і своєї військової сили — хоче позбавити Захід всіх інструментів безпеки Заходу.

Охорона фабрик проти летунських налетів

Вашинґтон. — Уряд виготовив докладну програму охорони фабрик, які працюють на оборону країни, проти летунських налетів та актів саботажу. Про це повідомив директор Адміністрації Відділів Підприємств і Оборони при департаменті торгівлі Чарлз Ф. Гонівел. Він заявив, що уряд уважає „готовість до оборони за дуже істотну річ", хоч в останньому часі не сталося нічого такого, що приспішувало б цю потребу. Програма охорони фабрик є добровільна, але уряд готовий служити радою й допомогою тим підприємцям, які вже тепер почнуть працю в цьому напрямі. Фахівці з департаменту даватимуть інструкції, як охороняти людей та важливу машинерію від ворожого повітряного нападу.

Як зменшено податки від продажу

Вашинґтон. — Конґрес прийняв закон про зменшення податків від продажу деяких, так званих „люксусових товарів". Цей закон почне діяти від 1 квітня ц. р., бо 31 березня його підписав президент. Подаємо у відсотках нові податки від продажу, зазначаючи в дужках старі податки: Футра — 10 (20), біжутерія — 10 (20), валізки — 10 (20), туалетні матеріяли — 10 (20), домашня обстановка — 5 (10), спортовий виряд — 10 (15), механічні ручки, пера і запальнички — 10 (15), електричні лямпи — 10 (20), пістолі і револьвери — 10 (11), фотографічне приладдя — 10 (20), театральні і кінові білети — 10 (20), вступні білети в ціні 50 центів і менше — 0 (20), білети вступу на сезонову атлетику і атлетику в каледжах — 0 (20), на кінні і собачі перегони — 20 (20), до кабаретів — 20 (20), місцеві телефони — 10 (15), телефони на дальшу віддаль — 10 (25), домашні телеграфи — 10 (15), подорожування — 10 (15), оплати за депозитові скриньки — 10 (20). — З повищого видно, що зовсім скасовано податок від білетів вступу в ціні 50 центів і нижче, а також від білетів вступу на атлетичні змагання, і залишено дотеперішній податок від білетів вступу на кінні та собачі перегони і білети вступу до кабаретів. Залишено без змін ще на один рік податок від продажу лікерів, горілок і вин, цигарок, ґазоліни, авт та пального до моторів Дізеля.

Тіто оскаржує Схід і Захід у підриванні його режиму

Београд. — Маршал Тіто обвинувачує комуністичний Схід і демократичний Захід в тому, що вони чимраз сильніше підривають існуючий в Юґославії режим. Захід — сказав Тіто — хотів би встановити в Юґославії систему багатьох політичних партій, а Схід — накинути комуністичні порядки, диктовані совєтською Росією. Тіто закликає юґославських комуністів опертися натискові Сходу й Заходу і йти далі дотеперішнім шляхом. Водночас юґославський уряд проголосив, що автором комунікату якоїсь підпільної соціялістичної партії, яка нібито підготовляє переворот в Юґославії, є „чужинецький аґент". Однак уряд не пояснив якої саме країни цей аґент, і чи його арештовано. Юґославська преса виразно натякає, що цей анонімовий лист, що його одержали всі чужинецькі кореспонденти в Београді, — походить від Комінтерну і є провокацією чужинецьких комуністів, бо деякі його звороти типові для комуністичного стилю. Оригінал цього анонімового повідомлення був написаний чужою мовою, а потім перекладений на сербську мову.

Москва хоче примусити Захід визнати Східню Німеччину

Берлін. — Уряд СССР припинив видачу віз усім чужинцям, що хотіли б виїхати або в'їхати в Східню Німеччину. Офіціяльно заявлено, що функцію передано „суверенному" урядові Східньої Німеччини. Рівночасно Вальтер Ульбріхт, генеральний секретар німецької комуністичної партії, заявив, що надалі військові місії різних держав, які перебувають у Західньому Берліні, матимуть діло тільки з східньо-німецьким урядом ,а не з репрезентацією СССР в Східній Німеччині. Тому, що військові місії ЗДА, Англії і Франції були зголошені при совєтській армії, заява Ульбрихта їх не стосується. Зате вона стосується місій одинадцяти інших держав, які перебувають в Берліні, — тих, які брали участь в другій світовій війні проти Німеччини, а також деяких невтральних, як наприклад Швеція. Громадяни цих держав зможуть діставати візи тільки безпосередньо від східньо-німецького уряду. А тому, що це може бути зроблене тільки через представництво даних держав, в практиці всі ці держави можуть звертатися до східньо-німецького уряду тільки тоді, коли його визнають. Цей совєтський маневр з „суверенністю" східньо - німецького сателіта має на цілі лише те, щоб Захід „визнав" наставлений Москвою комуністичний уряд у Східній Німеччині, а тим самим затвердив поділ Німеччини.

Маршал Жуен покараний дисциплінарно за політичну промову

Париж. — Два дні тому французький маршал Жуен, командувач усіми суходільними військами НАТО в середній Европі, виголосив промову, в якій, висловлюючись за участь німецького війська в рямцях оборонних сил Заходу, висловився проти західньо-европейського пакту безпеки в його теперішній формі, пропонуючи заступити його іншим пактом. Тому, що за тим пактом висловився був прем'єр Лянієль і міністер оборони Плевен, вони запросили маршала Жуена на розмову. Проте він не явився. Тоді скликано надзвичайне засідання ради міністрів, на якому рішено позбавити маршала Жуена його становища заступника голови найвищої ради оборони у Франції. Головою тієї ради є міністер оборони Плевен. Мабуть автоматично він втратить становище командувача наземними військами НАТО. Рада міністрів покарала маршала Жуена за зламання вояцької дисципліни, яка забороняє французьким військовикам публічно забірати голос у справах політики.

Демократи проти запропонованих змін в законі Тефта-Гартлі

Вашинґтон. — Демократичні сенатори противляться деяким запропонованим республіканцями змінам у робітничому законі Тефта-Гартлі, а найбільше виступають проти тієї зміни, яка дає право стейтам діяти в тих випадках, коли робітничі страйки загрожують безпеці і здоров'ю жителів даних стейтів. Також противляться демократичні сенатори тій зміні закону, яка домагається, щоб всі робітники примусовим голосуванням вирішували, чи потрібний страйк в даних обставинах. Про це примусове голосування робітників в справі страйків говорив президент Айзенгавер у своєму зверненні до Конґресу, і цю зміну взяв до свого проєкту сенатор Г. Александер Смит, автор проєкту нового робітничого закону і голова Сенатської Комісії Праці. Правний дорадник Конґресу Індустріяльних Робітників заявив, що ці запропоновані республіканцями зміни мають узаконити право стейтів забороняти страйки та встановити примусове посередництво стейтів. У Комісії Праці в Палаті Репрезентантів прийнято такі зміни в законі Тефта-Гартлі, запропоновані президентом Айзенгавером: 1. Всі працедавці і урядовці робітничих спілок мають підписувати заяви, що вони не є комуністами. 2. Не вільно починати переговорів про платні, якщо не скінчився контракт, хібащо обидві сторони на це погодяться. 3. Заборонити відбувати вибори в робітничих спілках під час страйку.

Військовий літак упав на будинок

Форт Бреґ, Північна Каролайна. — Великий військовий літак, так звана „літаюча скринька", загорівся над летовищем і впав на ресторан. В цій катастрофі 7 осіб згинуло, а 10 поранено. П'ять трупів знайдено в літаку, а два в залі ресторану. Десятки вояків і цивільних осіб з жахом дивилися, як літак спалахнув, піднявшись над летовищем, щоб летіти до Луїсвіллю. Пілот, ляйтенант першої кляси, Алберт В. Паркс робив героїчні зусилля, щоб врятувати літак і пасажирів. Поранений і він помер за три години після катастрофи. На літаку було чотири летуни та 13 піхотинців.

Олена Кисілевська — головна атракція на жіночих зборах в Торонті

Торонто, Канада. — Канадійський щоденник „Ди Ґловб енд Мейл" з 29 березня ц. р. містить статтю про бувшу українську сенаторку і відому письменницю та громадську діячку — Олену Кисілевську з приводу її присутности на Конвенції Українських Католицьких Жінок Східньої Канади. У статті, що має заголовок „85-літня жінка — головна атракція зборів", говориться про політичну й письменницьку діяльність сенаторки О. Кисілевської та про її ролю в житті організації українського жіноцтва. До статті долучена світлина сенаторки разом із списком Ісидором Роборецьким та панею Кравс, головою Організації Українських Католицьких Жінок у Східній Канаді.

Італія у квітні, Франція у травні ратифікуватимуть оборонний пакт

В італійських політичних колах переконані, що уряд Шельби подасть цього, а найпізніше наступного тижня в парляменті на ратифікацію західньо - европейський пакт оборонної спільноти. Тому, що в комісіях нижчої і вищої палати парляменду відбуватимуться дебати по два місяці і по одному місяцю на пленарних засіданнях, уся процедура ратифікації забрала б пів року часу. Ліві соціялісти й комуністи вже тепер погрожують, що вони вживуть усіх засобів проти ратифікації пакту, як в самому парляменті (обструкційні промови і т. д.), так і поза парляментом (демонстрації, вуличні авантури, страйки). — Тим часом у Франції не сподіваються зголошення пакту на ратифікацію парляментом перед 18 або 25 травня ц. р.

30,000 комуністів знову атакує Дієнбієнфу

Сайґон, Індо-Китай. — Комуністичні партизанські війська знову перейшли до генеральної атаки на фортецю Дієнбієнфу, піддавши цю фортецю барабанному артилерійському бомбардуванню і атакуючи її потім глибокими лавами піхоти. Після початкових невеличких успіхів напасників, оборонці відбили втрачені позиції і відперли всі атаки. Командувач фортеці полковник (підвищений в міжчасі до ступня генерала) Де Кастріє повідомив, що він панує над ситуацією.

КОГО „ВИБРАНО" ДЕПУТАТАМИ ВІД УССР?

МІЖ ДЕПУТАТАМИ: РУДЕНКО, КИРИЧЕНКО, КОРНІЙЧУК, КОНЄВ, СТЕФАНИК, ЧУЙКОВ, ЛИСЕНКО, КОВПАК, ГРЕЧУХА, БУДЬОННИЙ І ВАНДА ВАСІЛЕВСЬКА

Київ. — У зв'язку з „виборами" до Верховного Совєту СССР та до т. зв. Совєту Національностей СССР, які відбулися дня 14 березня ц. р., проголошено в совєтській пресі списки вибраних депутатів від РСФСР, УССР й інших совєтських республік.

До „Верховного Совєту" вибрано між іншими з „Української ССР" таких комуністичних і безпартійних осіб: письменника Миколу Бажана (Тульчинська округа, Вінницької области), члена комуністичної верхівки Леоніда Корнійця (Камінь-Коширська округа, Волинської области), прокурора Романа Руденка (Ворошиловська округа, Ворошиловградської области), члена уряду УССР Івана Сеніна (Малинська округа, Житомирської области), члена ЦК КПСС Алексея Кириченка (Київсько-Молотовська округа, Київ. области), письменника Олександра Корнійчука (Переяслав-Хмельницька округа, Київ. области), Марію Лисенко (Богуславська округа, Київ. обл.), члена уряду Михайла Синицю (Київсько-Кагановичівська округа, Київ. обл.), письменника Петра Козланюка (Брідська округа, Львівської области), маршала Івана Конєва (Городецька округа, Львівської области), Семена Стефаника (Львівська округа, Львівської области), Івана Ваша (Хустська округа, Закарпатської области), Терезу Ґадовшу (Мукачівська округа, Закарпатської области), президента Всесоюзної Академії Сільсько-Господарських Наук Трохима Лисенка (Одеська сільська округа, Одеської области), академіка Академії Наук УССР Олександра Палладіна (Миргородська округа, Полтавської области), Сидора Ковпака (Глухівська округа, Сумської области), першого заступника голови ради міністрів УССР Михаїла Гречуху (Бережанська округа, Тернопільської области), прем'єра УССР Никифора Кальченка (Харківсько-Ленінська округа, Харківської области), маршала Семена Будьонного (Шепетівська округа, Хмельницької области), генерала Василя Чуйкова (Смілянська округа, Черкаської области), польську письменницю Ванду Васілевську (Ніжинська округа, Чернігівської области) та ін.

До Совєту Національностей „вибрано" м. ін. таких людей з Української ССР: голову Президії Верховного Совєту УССР Дем'яна Коротченка (Дніпропетровська округа), поета Максима Рильського (Житомирська округа), поета й академіка Павла Тичину (Київська округа) та інших.

Цікаво відзначити, що теперішня правляча совєтська „трійка" Г. Маленков, В. Молотов та Н. Хрущов — кандидували і вийшли депутатами з окремих округ міста Москви.

Щодо кількости голосуючих під час „виборів", то Українська ССР (вже з Кримом) дала аж 99,99%, тобто 25,189,577 голосуючих на всіх 25,193,233 управнених до голосування. В РСФСР такої „ревности" вже не було, там голосувало тільки . . . 99,88% управнених до голосування.

В АМЕРИЦІ

● Департамент стейту відмовив візи на виїзд до Бельгії американському драматургові Артурові Міллерові, куди він хотів їхати на прем'єру своєї п'єси. Причина відмовлення візи — підтримування комуністів. Міллер це заперечив. П'єсу цього драматурга „Смерть купця" кілька років грали на Бродвеї.

● Видатки на медичну освіту в ЗДА зросли від 1940 року на 80 відсотків. Самі лише оплати на медичних факультетах піднеслися за цей час на 84 відсотки. Відповідні кола домагаються, щоб промисловці зорганізували крайовий фонд для поширення лікарської освіти.

● Генерал майор Вільям Ф. Дін передав медалю „Срібна Зоря" пані Кітті Табор, якою відзначено її чоловіка, ляйтенанта Стенлі Е. Табор, що загинув від ран в корейському полоні. Ляйтенант Табор допомагав генералові Дінові втікати з полону.

● Члени Демократичної Партії влаштують цілий ряд обідів у 15 стейтах в День Джефферсона - Джексона, щоб зібрати гроші на покриття дефіциту, що його мали під час виборчої кампанії 1952 року. В такий спосіб сподіваються зібрати 100,000 долярів.

● Міністер закордонних справ Канади Лестер Б. Пірсон заявив, що ЗДА мусять повідомити канадійський уряд, якщо б задумували якісь зміни в своїй азійській політиці. Цю заяву склав Пірсон після промови Джана Фостера Доллеса про загрозу комунізму з Азії.

● Генерал Джан К. Кеннон відходить у стан спочинку, відслуживши 37 років в авіяції ЗДА. Він був командантом летунського „помосту" між Берліном і західніми зонами Німеччини.

В СВІТІ

● Папа Пій XII відправив уперше за останні два місяці Богослужбу в своїй приватній каплиці. Присвними були тільки його лікар, проф. Лізі і декілька осіб з найближчого оточення. Оповіщено, що Папа вирішив взяти участь у понтифікальній Богослужбі в дні 29 травня ц. р., коли розпочнуться церемонії, зв'язані з канонізацією Папи Пія X.

● У Совєтах немає звичаю, щоб дружини державних достойників появлялись на парадах, маніфестаціях і зборах разом із своїми чоловіками. Тому сенсацію викликала світлина в совєтських газетах, де представлено Маленкова під час голосування в останніх виборах до Верховного Совєту разом із його дружиною.

● Шведська і совєтська воєнні фльоти ,вперше від останньої війни, обміняються візитами. Модерний шведський „кишеньковий кружляк" „Три Корони" відвідає Ленінґрад в супроводі чотирьох винищувачів. Ескадра совєтських воєнних кораблів відвідає з ревізитою Стокгольм.

● 18 американських громадських діячок, під проводом пані Альґрен, президентки Генеральної Конфедерації Жіночих Клюбів в ЗДА, подорожують по Европі, складаючи офіційні відвідини. Вони були вже в Італії, Франції, Західній Німеччині й Данії, звідки переїдуть до Швеції, Фінляндії, Норвеґії і Англії. Всюди на їх честь влаштовують офіційні бенкети.

● Місія Ізраїля в Німеччині повідомила, що під теперішній час лише 1,500 жидів живе в Східній Німеччині і коло 25,000 в Західній. Перед приходом Гітлера до влади в Німеччині було коло 600,000 жидів.

● У місті Маракеш, у французькому Мароккові, в вечірній кавярні вибухла доморобна бомба. Ранені 2 англійці, 1 швайцарець і 11 марокканців. Між раненими — англійський письменник Кристіян Малфорд, відомий під псевдонімом Пітер Мейн, що брав тематику для своїх творів з африканського побуту.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОТРЕБА ВИЩОЇ МОРАЛІ

Піднімаються щораз частіше голоси перестороги перед наслідками упадку моралі серед осіб, що займають визначні громадські становища, в уряді чи партії, чи теж в Конґресі, Леґіслятурах, чи деінде. Загострили ту важливу проблему в останньому часі скандали, які виринули в нюйоркському стейті в зв'язку з досліджуванням участи кримінальних елементів в підприємствах, що займаються кінськими перегонами на візках. Бо виявилося, що ці скандали були відомі різним впливовим людям, як республіканцям, так і демократам, але це їм не перешкодило допомагати різним темним типам дістати ліцензію на бизнес, як і з цього бизнесу тягнути особисті користи. Треба дати признання нюйоркському губернаторові Дюї, як і нюйоркській Леґіслятурі, що цим разом вони взялися до чистки серйозно. Не було це легко, бо Дюї — республіканець і Леґіслятура більшістю теж республіканська, а тут треба було виводити на денне світло неприємні речі для партії, яка при владі, як і для визначних її членів. Зате наслідки такі, що нюйоркський стейт є сьогодні першим, який має „етичний кодекс", ухвалений недавно Леґіслятурою. Хоч йому ще далеко до досконалости, проте є він у цілій країні поважним кроком вперед в законному розмежуванні громадської моралі від приватних інтересів збоку осіб, що займають урядові становища. Бодай тепер не буде можна урядовцям так легко викручуватись. Мовляв, чоловік не знав, що це чи друге не дозволене, чи колідує з мораллю та етикою.

Нюйоркська Леґіслятура стала в тому самому часі прикладом ще й іншого роду „політики в її найгіршому розумінні", як це називає „Ню Йорк Таймс". Ішло тут про голосування в справі законопроєкту про примусове автомобільне забезпечення. Одного дня демократичні представники в Леґіслятурі були за цей законопроєкт, а на другий день голосували в Сенаті проти нього тільки тому, щоб „побити республіканця Дюї", не зважаючи на те, що законопроєкт добрий, потрібний і є в інтересі загалу. Ні один демократичний стейтовий сенатор не голосував за законопроєктом, проти якого був „великий бизнес", але який гаряче попирав республіканський губернатор. Як кого переїде в нюйоркському стейті автомобіль, пише „Ню Йорк Таймс", а цей автомобіль не матиме асекурації, так хай він пам'ятає, через кого і з яких причин він не зможе дістати відшкодування!

Цей приклад не треба, річ ясна, звужувати до цього одного випадку, ні тільки до демократів, що зле списалися, бо іншим разом можна мати цілком добре до діла з республіканцями і то в багато важливішій справі й з подібним вислідом. Тут заторкнена партійність, яка свідомо поступає неетично з огляду на загальне добро, і то в такому місці, де рішальним чинником повинен бути тільки загальний інтерес, а не партійний.

Подібні речі діються теж і в Конґресі, зокрема в різних комісіях, тому і там говорять тепер про потребу „етичного кодексу", головно з приводу протестів проти сенатора Мек-Карті та Підкомісії для протиамериканських діянь.

Питання моралі набрало особливого значення у війську, в армії, фльоті та летунстві. „Мораль — де вона?", питає військовий знавець Генсон В. Болдвин, стверджуючи, що цим питанням займається уже довгий час Пентаґон. Повної відповіді на це велике недомагання нема, є тільки факт, що мораль у військовій службі недомагає. Хоч і тут слідний погубний комуністичний вплив, проте слушність мають мабуть ті, що думають, що слаба мораль у вояків є „наслідком слабої моралі в цивільному житті", що вся увага звернена тепер в країні „на особисте економічне забезпечення", коли в війську є інша ціль життя і ту ціль повинно ставити громадянство на першому місці, а не „економічну забезпеку та стабільність". Отже треба в першу чергу „зробити цивільних патріотами", щоб поліпшити мораль у вояків та переконати їх, що саме їхня ціль — вища і варта більшої пошани, в порівнянні з цілями тих, що змагають в житті тільки до „практичних осягів", себто матеріяльних.

Це відрадне явище, коли в боротьбі з неетичним і неморальним большевицьким світом чуємо раз-у-раз про такі речі, як і про те, що демократія та вільний світ можуть перемогти не так сильнішою зброєю, як кращою мораллю та етикою.

ПРИЗНАЧЕННЯ ДОБРОДІЙНИХ ФУНДАЦІЙ

Суспільні й економічні зміни в способі життя від часу обидвох світових воєн, а зокрема від другої світової війни, спричинили зріст не тільки числа американських добродійних і чоловіколюбних фундацій, але викликали потребу збільшити число ділянок їх праці, часто в таких напрямках, про які не думали навіть самі засновники фундацій.

З повідомлення Української Вільної Академії Наук і Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА відомо, що за початковою допомогою Східньо - Европейського Фонду обидві ці українсько - американські наукові установи організують видання українських книжок. У проєкті — як пишеться в оповістці — передбачено опублікувати українською мовою ряд книжок, які є в інтересах широкого українського читача і яких неможливо тепер дістати.

Мимохіть насувається питання: який інтерес має „Іст Юропісн Фонд" давати допомогу на видання українських книжок?

Нема сумніву, що зміна в напрямках діяльности і допомоги оцього, як і інших подібних фондів, вказує на прихильне наставлення американського суспільства, а то й федерального уряду, до розвитку культури, без уваги на її національність. Це вказує, як високо розуміє американський загал давнього походження духові потреби кожної групи, коли допомагає поширенню світогляду й поглибленню знання в якійнебудь мові, якщо комусь недоступна загальновживана мова країни, отже англійська. Тому зовсім зрозуміле, що провідники української науки, діставши початкові фонди на видавництво українських книжок, мусять виказати перед „Іст Юропісн Фондом", що намічені видання розійдуться в сподіваному числі примірників, тобто довести, що такі видання потрібні.

Варта пригадати, що такі добродійні фонди, як згаданий Східньо - Европейський Фонд, — це тільки формою приватні фундації, бо левина частина прибутків таких фундацій походить з дарів підприємств, які мали б платити великі податки з кінцем адміністраційного року. Щоб виминути плачення високих податків, вони призначають якусь частину прибутків на добродійні цілі і за це дістають частинне звільнення від податків. Значить, посередньо федеральний скарб спричиняється до творення добродійних фундацій, а законодавці, тобто члени Палати Репрезентантів і Сенату, цілево вставили в податковий закон постанову звільняти від плачення податків якусь частину чистих прибутків як підприємств, так і особистих заробітків приватних одиниць, якщо вони дають їх на добродійні цілі.

Давніше „відписували" податки від прибутків, що були дані на шпиталі, на церкви, або на безпосередню підтримку убогих. Згодом такі звільнення поширено не тільки на гуманні, але й на наукові цілі, а тепер, як бачимо, поширення освіти, отже посилення духових потреб поставлено на рівні з потребами тіла. Це вказує на незвичайно великий поступ у зрозумінні конечности заспокоєння духових вимог людини, навіть негромадянина Америки.

Як далеко сягають ці потреби, можна бачити з дарів Фундації Форда в 1952 р. на такі цілі: 22,065,232 дол. — на заавансоване навчання й виховання в Америці; 11,537,361 дол. — на підтримку діяльности в справі світового миру; 1,289,000 дол. — на підтримку волелюбних установ; 2,-094,8000 дол. — на авансоване розпізнавання людської поведінки і т. п.

Повертаючи до дарів на українські видавництва, треба мимохіть спитатися: Чому майже не чути про дари на українські видавництва чи інші потрібні цілі, від українських підприємців в Америці? Чи може серед української спільноти нема підприємців, що могли б бути фундаторами на заспокоєння того роду українських потреб? А як є, то чи вони не знають, що закон стає їм в пригоді і звільняє від податку якусь частину з їхніх прибутків, що йдуть на добродійні цілі?

В КРАЇНІ НЕУЯВНОЇ НУЖДЕННОСТИ

Часами в досконалому пильнуванні совєтської „границі на замку" трапляються недогляди. Чи то з приводу зміни диктатора, чи якогось особливо парадного показу воєнної могутности (річниці жовтневої революції, чи першотравневих урочистостей), Кремль несподівано дозволяє кільком чужинцям відвідати СССР. Хоч як намагаються цим чужинцям показати лише розкішну московську підземку чи новозбудований університет, проте очі людини з Заходу хапають найхарактеристичніше: не мармурові станції „метро", не багатоповерховий будинок університету, а постаті обдертих, виснажених громадян російського „раю", жінок за тяжкою фізичною працею, убогість на вулицях і порожнечу в крамницях.

Так сталося і з кількома журналістами, яким Кремль дозволив недавно побувати в СССР. Вони вивезли з своєї подорожі нотатки і світлини, що їх тепер можна оглядати в американських журналах.

У двох березневих числах великого двотижневика „Колієрс" (5 і 19 березня) друкує свої враження з перебування в СССР Marshall Mac Duffie. Його нотатки і світлини, названі „Нецензурована Росія" незабаром вийдуть окремою книжкою, на яку чекаємо. Але опубліковані короткі нотатки приносять цікаві спостереження, що їх напевно неохоче прочитають американські совєто - малороси.

Передусім вражає автора незвичність мешканевих обставин. Хоч міським мешканцям СССР належиться по 13 квадратових метрів „житлоплощі", в дійсності вони мешкають скупіше, при чому влаштування будинків погане (рури від різних інсталяцій не впущені в стіни тощо). Совєтські громадяни призвичаєні спати вдвох — чоловік і жінка — на вузькому ліжку, при чому в тій самій кімнаті сплять на іншому, також спільному ліжку, діти..

У Києві й у Менську будується багато нових домів. Проте, совєтське будівництво препогане, і нові будинки виглядають як дуже старі. Сторожа запитали: „Чи колинебудь, за ці довгі роки, відновлювано цей будинок?" — „Звичайно, що ні — була відповідь — це ж новісінька будівля..."

Особливо вразили автора туалети. Вони „неймовірно огидні по всій країні, — в урядових будинках, музеях, школах, театрах. Чиста вбиральня була на летовищі в Ленінграді й можлива в одному колгоспі на Україні".

„Росіяни" дивно низькі на зріст. Автор почував себе найчастіше, як велетень між громадянами СССР. „Лише між українцями зустрічав я людей такого зросту, як я" (зріст автора 6 футів).

Усюди працюють бідно одягнені жінки. Платні працівників переважно несправедливі: „Я зустрів у Казахстані людину, що заробляла місячно 800 рублів, як секретар місцевої комуністичної партії, і тільки 330 рублів за керування колгоспним банком".

Нужденність життя в СССР можна уявити хоч би з руху на шляхах. Ідучи півтори години по дорозі між Києвом і Харковом (себто між містами, населення яких сягає 1,700,-000), автор нарахував лише 41 вантажне авто, 5 особових, 2 автобуси, 1 джип, 22 ровери й 22 підводи. Автор не може стриматися, щоб не пригадати рух на „гайвею" хоч би між Вашинґтоном і Балтимором...

Автор, що вже був під час праці УНРРА в Україні в 1949 році, твердить, що харчове положення країни покращало. Проте йому видається, що м'яса й городини невистачає. Овочів дуже мало, на базарі можна побачити хіба яблука. Зате повно напоїв — пиво та вино реклямуються всюди.

Багато інших явищ вражає автора: і те, що в більшості випадків на вхід до урядових будинків вимагається перепустка, і те, що в „безклясовому сусільстві" власники особових авт звичайно мають шоферів, і те, що його на кожному кроці пильнували, закривали сочку його фотоапарата, коли він хотів фотографувати, або й заарештовували, як це було в Харкові й Києві.

Проте й він не зорієнтований в дійсних розмірах обмеження; напр., коли при ньому молодший офіцер ніби дозволив собі нечемно повестися з полковником, або коли при ньому слухали радіопрограми з-за кордону.

Але й йому було дивно, коли запевнювано його, що лише одну людину вислано на Сибір, а при розмові з кимось, хто надто вільно висловлювався, автор дійшов до припущення, що це „був аґент-провокатор".

Протиамериканська пропаґанда всюди: в часописах, радіо, кіні. У цирку в Харкові автор бачив виступ кльовнів, що витягнули ґумову корову з написом „ЗДА" і сповістили, що це — найдовша корова у світі, бо вона пасеться в Західній Европі, а доїться в Америці. У часописах повно фантастичних оповідань про жорстокості американських вояків у Кореї, а в фільмах — про виготовлювання американцями бактеріологічної зброї та про страждання, що їх має від цього цивільне населення.

Церковне життя у виразному занепаді. У церквах порожнеча. В неділю автор був півтори години „у великій київській катедрі" (може у Володимирівському соборі?). У церкві він нарахував 500 осіб. Переважали жінки. Мужчин було дуже мало, приблизно один на дев'ять жінок. Вірні виглядали дуже старими й бідними. Автор добачив тільки чотири дитини, 12 юнаків й 20 дорослих нижче від п'ятдесяти років життя.

Та не особисті спостереження автора, а світлини, долучені до його нотаток представляють дійсну документальну вартість.

Ось світлина колгоспної управи в Казахстані, де поруч автора стоїть керівник - „українець". Чому українець — засланий фахівець або вислуженець, а не місцевий?. Ось жінки мурують новий будинок пошти в Києві. Чому таку тяжку працю виконують жінки? Де їхні чоловіки? (Автор тут, як і в інших місцях, пояснює, що будинок зруйнований німцями. Очевидно автор не знає, що самі большевики зруйнували Київ і Менськ, відступаючи перед німцями). Ось дім відпочинку в Києві, де ліжка стоять тісно, — одне біля одного. Ось в розкішному готелі в Тифлісі рідке явище — холодильник. Або три поліцаї на вулиці Києва. Вони виглядають символічно на бідній, без авт, вулиці, на тлі темної юрби на протилежному хіднику. Ось жінки, що схилились в молитві у церкві в Запоріжжі. Витертий одяг, подерті хустки — це те, у що змогли вдягнутись мешканки одного з найбагатших в Україні міст, ідучи в неділю до церкви. А площа перед собором у Харкові — з „одноконкою" і вантажним автом, робить таке ж враження, як і понура вулиця в Києві.

Або характеристична сцена в Запоріжжі: проходить досить чисто вбрана дівчина; біля якоїсь будівлі з дощок пристанув гострільщик ножів, а недалеко від нього два чоловіки — в шапках, кепках і теплих куртках; всі вони з іронічними усмішками спостерігають за незвичним явищем — пристойно вбраною дівчиною...

Гарна кольорова світлина з базару в Києві. Колгоспники винесли продавати свої „лишки" — поскладали на показ в мішечках по кілька кілограмів картоплі, фасолі, цибулі. Всі вони зарослі, давно неголені, одягнені в „ватянки", на голові кашкети й „ушанки". Здивовано дивляться на „западника" — небачене в їхньому сірому житті явище. Дві жінки підійшли купувати. В руках плетений кошик, на голові хустки. Це — в столиці „квітучої України".

З інших світлин цікаві: лекційна заля в Київському університеті, де на стінах порозвішувано гасла та портрети Молотова, Хрущова й Маркса. Стоїть гіпсова постать Сталіна, — перед нею квіти. Автор сфотографував стіну одежевої вирібні у Києві з величезними портретами Сталіна й Леніна. Портрети вождів автор зустрічав усюди — в кожному домі. Не видно їх лише на будинку Луб'янки-в'язниці, в Москві, що її теж вдалося авторові сфотографувати й де вожді дійсно повинні б були бути, як на своєму улюбленому творі.

І. К.

ЕВРОПЕЙСЬКІ ВРАЖЕННЯ

„Діяріюш подружи" — під такою назвою описав свою подорож по европейських країнах Пилип Орлик, гетьман України. Не була ласкава доля до наступника Мазепи: він був вибраний на гетьманський уряд на чужині, на чужині йому судилося і вмерти. Описав свою подорож мовою польською з різними латинськими вставками. В 18 стол. ще не було мовного патріотизму в Західній Европі. Загальновизнаною мовою науки і політики була латина. Освічені люди вживали також мов, що були більше вироблені (французька — на Заході, польська — на Сході). Навіть славний німецький поет Й. В. Ґете замолоду ліпше володів мовою французькою, як рідною, німецькою. Російський поет Пушкін теж краще знав мову французьку, як російську.

В моїй подорожі по европейських країнах в лютому й березні ц. р. мені все згадувалася особа рухливого гетьмана Пилипа Орлика, що до кінця своїх днів на чужині (помер у Ясах 1742 р.) не пропускав нагоди сказати слово в світі в інтересі поневоленої Москвою батьківщини.

Ми хвалимось деколи, мовляв, нова українська еміґрація, в числі до 300,000 осіб — це „амбасадори України". Як оцінювати цю справу реально, то нам би вистачило тепер десятка людей, підготованих бути амбасадорами. На жаль, і такої кількости підготованих людей ледве чи знайдеться у нас серед многотисячної еміґрації...

Бельгія

Високий білий берег Англії зникає в тумані. Бельгійський пароплав несе мандрівників до Остенде. Хвилі гойдають корабель, і на декого починає діяти морська хвороба. В сусідстві зі мною помічаю молодого чоловіка жовтої раси. Вступаємо в розмову. Він походить із Острова Мавриція, британської колонії. Тепер він — студент прав Лондонського університету. Був деякий час у Китаї під комуністичним режимом. Диктатура Мао Це-тунґа йому не сподобалася. Рішив закінчити освіту і бути адвокатом на своєму малому острові.

Цей китаєць прихильно ставиться до Англії. Вірить, що Британія не зійде зі свого шляху — давати ширші права народам своїх колоній, в міру того, як ті народи будуть дозрівати до самоуправи. Студент їде в Бельгію, щоб подивитися на цю промислову країну. Розпитує про Україну (він чув цю назву в зв'язку з сесіями Організації Об'єднаних Націй). Тому, що бачив комуністичний режим у Китаї, йому легко зрозуміти, що діється в Україні. Даю йому дещо з друкованого в англійській мові про нашу проблему. Хоче писати про Україну до преси свого малого острова. Маврицюс славний своїми поштовими марками, яких є дуже мало в світі, і тому вони дуже цінятьcя в світі філателістів.

Перше враження, яке викликає Бельгія у відвідувача — загальна заможність країни. На кожному кроці нові будинки. Не видно воєнних руїн. В містах величезний автомобільний рух. Автомобілі новісінькі, різних закордонних фірм, все елеґантне і, очевидно, не дешеве. Столиця королівства — Брюссель може похвалитися новим залізничим тунелем, що проходить попід ціле місто.

В Бельгії людність говорить двома мовами: французькою і флямандською (та сама, що й голляндська). Всі закони, урядові папери і ін. друкується обов'язково в двох мовах. Інтеліґенція обох етнічних груп — валльони і флямандці — знає обидві мови. Перед першою світовою війною флямандці ще були переважно селянами, і їх мова не мала повновартости в Бельгії. На тому пробували грати німці під час окупації Бельгії 1914-18 рр. Між двома світовими війнами флямандці розвинули свої міські верстви і здобули рівноправність з валльонами. І ті й другі дорожать своєю спільною батьківщиною. Бельгійці флямандського роду чують себе ближчими до валльонів, що говорять мовою французькою, ніж до голляндців, з якими їх об'єднує та сама мова. Але голляндці — протестанти або кальвінці, а бельгійці обох мовних груп — католики. Вальони не хотіли б прилучення своєї території до Франції, з якою у них є спільна мова. Флямандці також проти злуки своєї країни з одномовною Голляндією.

Бельгія і після другої світової війни зберегла свої колонії в Африці (Конґо). Ці колонії майже вдвадцятеро більші за Бельгію і дуже багаті своєю природою. Людність Конґо — чорні племена — нечисленна і стоїть у більшості ще на дуже низькому рівні культури. Але в університетах Бельгії є вже чорні студенти з Конґо, сини негрської аристократії. Вони їздять власними автомобілями, і бельгійські студенти, що не мають авт, заздрять їм.

Брюссель — центр світового робітничого професійного руху. Тут знаходиться головний секретаріят Конфедерації Вільних Професійних Спілок, що об'єднує більше як 50 мільйонів робітників у різних країнах Европи, Америки і Азії. Конфедерація веде

(Закінчення на сторінці 3-ій)

Іван Смолій

БАНДУРА

(Оповідання)

(1)

У кімнаті було їх тільки дві: пані в темній сукні з золотистим мереживом і багатострунна бандура.

Бандура лежала на столі, на обрусі біля скляної вази з овочами, почорніла від старости, байдужа й мертва. Але Леонила Понінська, що оце ввійшла в кімнату, ніби не повірила в її мертвоту. Забувши скинути накриття з голови, стояла вона над нею з притаєним віддихом. Потім крадучись підійшла під двері сусідньої кімнати, прикучнула. Отвір ключевої дірки поширився скупим екраном. Саме стільки, що могла побачити сина, який стояв перед дзеркалом у вишитій сорочці. У його руках червона гарасівка, що її саме зав'язував.

Це вже вдруге так. Вчора ішов проти її волі на кобзарську гру, на виступ перед хлопами. Нині ладиться знову. Місто повне плякатів. Святкують свято пісні. І скрізь на них її син. Юнак з бандурою. Обходила оце кругом, крадькома оглядала, а знайомі зустрічали її й запитували, чи це правда. Її син, син шляхтянки, доньки полковника, виступає перед поспільством? То обходили її здалека навмисне, щоб не зустрічати.

Стримуваний віддих і терпке почуття гніву прорвалося глибоким зідханням. Рука сягнула, щоб натиснути клямку, відчинити двері. Засипле його потоком страшних слів. Щоб його лице вкрилося рум'янцями сорому, щоб його руки, що оце пестять червону стяжку, опали безсило. Зірве з нього ці убори, нехай стане її син перед нею як колись дитиною, нехай зодягне по-своєму, як зо...гала.

Але минали хвилини, рука зсунулася безпомічно з клямки. Леонила Понінська підвелася, присіла біля столу й затихла. І бандура лежала перед нею тиха, мертва. Шматки вигладженого, клесного дерева, вигнутого та сформованого в чудернацьку форму. Струни грубі темні, і щораз тонші, сталеві. Під ними отвір — різьблена зірка.

Струни розсипалися вахлярем, струни двоїлися, їх стало вже багато, наче все кругом обсноване ними.

Вона вдивлялася безумно в бандуру, торкнула її. Струни загули глухо, затремтіли, як її нерви. Оце та річ, що в ній хтось закляв зловіщу силу. Оце її суперниця. Колишня коханка її чоловіка, тепер любка її сина, їх володарка.

Вона заплакала тихо, сама й не помічаючи цього. А струни на бандурі мерехтіли в сльозах. І грали. Ще сполохано та глухо-далеко. Давно завмерлі звуки й пісні оживали, напливали переливами й виростали в сумовиту думу. У дивну повість.

*

За вікнами в прозолоті осени видніло місто. Капітульна Гора по його середині широка, як шапка. Костел на ній, оточений забудованнями, височіє чубком, кляшторні сади оперізали все кругом золотим обшивом.

Там почалося її свідоме життя. Так само височів тоді костел над окраїнним містом, така сама була осінь, коли привезли її в кляшторну школу. Худа тета, сувора, стара діва, що заопікувалася бранкою по смерті полковника Понінського.

Смерть була несподівана й загадкова. Малій Льолі навіть не сказали всієї правди. Вона довго ждала повороту татуся, щоб аж згодом пізнати гірку правду, що вона — кругла сирота.

Високі мури монастиря цупко замкнули її вузький світ. У далині видно було з кляштору простори, місто в периферіях, ген в обрію рівнини, оселі, плесо широкої ріки. Але це було недоступне для них. Мовчазні черниці в білих габітах ворушилися повільно, снувалися кругом. Точно, невблаганно дзвеніли дзвінки на вставання, молитви, навчання. Могутньо гули органи костелу, і десятки їх, таких, як і вона, сиріт, як білі, ще нерозквітлі лілеї, вишиковувалися рядами в похмурих мурах храму на щоденні молитви.

Монастирський сад, одиноке місце їх гуляння. Він покривав собою все узбіччя, ген аж у кут, у глибоку яругу під рештками старовинного, цеглястого муру. Туди страшно було чомусь заходити. Тудою колись то, — двигтіли мури споминами, — тудою раз прокралися гайдамаки підкопом, монастир обляґаючи, гурмою вдерлися. Та не погуляли. Завчасу спостерегли оборонці вилім, кинулося лицарство, січа страшна настала... Ще й нині валяються десь там, на дні яру, спорохнявілі кості гайдамацькі. Не покорив ніхто тієї твердині на окраїнах. Монашки під казанами вогонь розводили, окріп накипали, лицарству допомагаючи. Стояв кляштор і тепер серед чужого моря, серед мирного населення колишніх гайдамаків.

Сестра настоятелька. Низька, дрібненька. Аж страшно, коли стала перед нею вперше. Обличчя бліде-бліде, габіт білий — одна смерть. Вузькі і безкровні уста. А очі синьо-сталеві і гострий ніс. Сестра Ґеновефа! Вона була володаркою цього замкненого мурами світу. На її появу смирніли вихованки-діти і покірно проходили черниці-посестри. Безкровні її уста були затиснені навіть тоді, коли розмовляла з Богом. Мабуть і сам Бог слухав сполохано її молитви — гостро-металевого шепоту.

Час від часу з'являлася в сермонію тета Клявдія, щоб відвідати свою пупільку. Коротке, незрозуміле вітання, шорсткий відштовх простягнених дитячих рук. Тета воліла оглядати її, ставши збоку, казала повертатися на всі сторони і стверджувала з захопленням, що все знаменито, що вона сповнює свою ролю опікунки краще як мати. Двері розмовниці відчинялися, тоді малу Льолу виводили на довгі коридори з монашими нішами обабіч, і вели ген у кут, у захист. А тета ще довгенько просиджувала з сестрою Ґеновефою. Для неї ж і приїздила. Вони познайомилися й заприязнилися, відшукавши себе у тому ідеальному доборі характерів, якого й рідко зустрінути. Вони засипали себе взаємно похвалами і взаємно обговорювали засоби, якби то ще більше піднести дисципліну і мораль молодого народу.

У храмі стояла Діва, — вся голуба, одежа біла, зорями всипана, золота корона на голові діядемом, східці сніжно-мармурові перед нею. Довго, щоднини треба було клячати перед цією розкішною Дівою, похиливши голову в молитві, — то в покорі слухати, як гомонять слова науки про досмертну чистоту, про незаплямлену любов: Мати божа — Діва Пречиста — вся в білому, як і вони, гляділа на них і ласкаво і грізно, до глибини душі. Щоб усе життя не зблудили, зберегли чистоту. А найперший гріх поміщатися з іншим народом, з схизматиками, гайдамацькими нащадками.

Старі леґенди оживали, важніли словом, знову ввижалися січі криваві, у крузі лицарства браві монашки, що в казанах смолу топлять, самі з мурів на хлопство пекучі потоки ллють. Глухо гомонів храм суворістю, дихали сирі, ще вогкі стіни. Може вогкі ще з того часу, як храм оцей перебудовано. Схизматицький храм це був колись, як і все місто, аж король, місто взявши, наказав збурити його до основ, кожну плиту на рабських плечах у річку занести, щоб зелені хвилі — вода чиста погань схизматицьку сполоскала. А з обмитого так каміння знову здвигнено храм, що й тепер стоїть, храм чистий. Тільки мури вогкі чомусь і досі не висохли, і здається по закапелках, по кутках дух схизматицький причаївся. Невгавно полохають його органи і надривні голоси монашок і дитячі серця якісь сполохані від цього, насторожені.

Поль Половецький

ДВАНАДЦЯТЬ ЗАГАДОК СФІНКСА

„Ми живемо не в момент небезпеки, а у вік небезпеки". (Айзенгавер).

„Комунізм сьогодні є більша загроза, ніж будьколи раніше". (Едгар Гувер).

I. Чи є сталінізм новою світовою релігією?

Два наведені вище мотто взяті з промов, виголошених під час передвиборчої президентської кампанії 1952 р. Пізніше, відповідаючи на критику закордонної політики республіканської адміністрації, висловленої сенатором МекКарті, президент Айзенгавер уточнив свій погляд на речі такими словами: „Проблема — свобода чи комунізм — є питання життя і смерти. На мою думку — це боротьба віків".

Можна наводити безліч цитат з висловів великих політиків та державних діячів про сучасну ситуацію в світі, але всі вони зводитимуться до одного: світ стоїть перед невідомістю, перед суцільним мороком, що з ходом часу все дужче й дужче згущується. Що буде завтра — ніхто не може певно сказати, бо ж взаємини і протиріччя між окремими державами настільки ускладнені й переплутані, що їх могла б погодити і узгіднити тільки Вища, Неземна Сила.

Всі ми знаємо, що ця ситуація витворилася внаслідок двох страхітних світових воєн, які виникли протягом однієї ґенерації. Задумавшись над цим фактом, критично мисляча людина скаже: Щось тут не так! Дві війни, з десятьма мільйонами жертв у першій і стома мільйонами у другій, а вислід той самий: запровадження в життя і поширення політико-економічної доктрини Карла Маркса.

Справді, внаслідок першої світової війни совєтський комунізм став національною силою. Внаслідок другої — міжнародною силою, міжнародною потугою, перед якою запобігають ласки і англійські лорди і банкіри Волстріту... Та нетільки запобігають, а роблять послуги до поширення тієї системи на цілий світ.

Чому? Невже та система така приваблива й досконала, що вона займе своє місце в світі, як історична послідовність, історична необхідність? З приводу цього питання існує велика розбіжність думок у західньому світі.

Ми, українці, знаємо й говоримо, що це не так, що та система найбільш огидна, найбільш одворотна, яку будь-коли знало людство. І все ж та система поширюється, охоплює чимраз нові терени, і сьогодні повінь совєтської небезпеки загрожує всьому світові. Чи не суперечить це логіці речей? Що за таємниця криється в цьому явищі?..

Відповідь на це питання виразно й чітко дав ніхто інший, як Адлей Стівенсон, бувший кандидат на президента Америки. В своїй промові „Про напрямні закордонної політики", виголошеній у Сан-Франсіско, він сказав: „Є значна різниця між комунізмом, як ми його уявляємо і як деякі азійські народи його уявляють. Коли ми думаємо про комунізм, ми думаємо про те, що втратимо від нього. Коли ж багато хто з азійських людей думають про комунізм, вони думають про те, що мають здобути, особливо коли до того вірять, що їм нічого втрачати".

Можна було б навести аналогічні твердження Джан Фостер Доллеса, Генрі Кебот Ладжа та інших, але вже із слів Стівенсона розуміємо, що для однієї частини людей світу, тобто для колоніяльних та напівколоніяльних народів, комунізм є провідною зіркою, що сяє з Кремлю, сам Кремль — Нова Мекка, Новий Єрусалим, а той, хто втілив ту ідею в життя — новітній Будда, Конфуцій, Магаммед. Його вчення є для них релігією, так як є воно релігією для кожного ідейного комуніста, про що в західній пресі звітував Джерард Фільйон — письменник і видавець католицького денника „Ле Девуар" — після довгої подорожі по Совєтському Союзу і сателітних країнах.

Що сприяло зростанню культу Сталіна до творця нової релігії? — Перемога в другій світовій війні! Для потвердження цієї тези, спробуємо намалювати одну картину.

24 червня 1945 року в Москві, на Червоній площі відбувалась ґрандіозна військова парада з нагоди четвертої річниці з дня нападу Гітлера. Сталін стояв на ленінському мавзолеї, а „переможці Гітлера", проходячи мимо, кидали до його ніг прапори Вермахту. Ця імпозантна картина піднесла ім'я Сталіна в очах його послідовників на недосяжну височінь. Біограф Сталіна — Ісаак Дойчер — твердить, що він став для них вижчим, ніж Мойсей для біблійних жидів. Отже, замість петлі, яку йому готували мільйони його підданих — рабів, Сталін здобув, завдяки західньому світові, авреолю святого.

Повернувшись з шестимісячної довколасвітньої подорожі, Стівенсон повторив ще раз раніше висловлену ним точку зору. І в цьому, лише в цьому сила Кремлю. В цьому криється причина поширення совєтського комунізму в колоніяльних країнах. А раз так, то сучасна боротьба двох світів є ніщо інше, як боротьба ідей, боротьба за вдосконалення системи людських взаємовідносин, тобто державних устроїв.

На цій точці зору стояли і стоять багато великих мужів Заходу, як Труман, Айзенгавер, Доллес, Ладж та інші визначні політики як також велика частина духівництва всіх віровизнань. Ось що сказав Айзенгавер з приводу цього в своїй Бостонській промові: „Боротьба між комунізмом і свободою є боротьбою ідей". Кілька років тому це саме сказав Вільям Чемберлен у своїй праці „Україна — союзник за залізною заслоною", підкресливши: „Важливо завжди пам'ятати, що ця боротьба не є боротьбою рас чи народів, а боротьбою ідей".

(Продовження буде).

ЕВРОПЕЙСЬКІ ВРАЖЕННЯ

(Закінчення зі стор. 2)

свою інформаційну діяльність і пропаганду в пресі та в радіо різними мовами. Особливу увагу звертає Конфедерація на протикомуністичну пропаганду. Тому використовує також інформації про Україну, які подають сюди співробітники Української Секції Центру Вільних Діячів Вільних Професійних Спілок на Чужині (Париж).

В Брюсселі відбулася 26 лютого Конференція Соціялістичної Унії Центральної і Східньої Европи. До цієї Унії належить також Україна. 27-28 лютого засідала Конференція европейських соціялістичних партій у Брюсселі, під проводом голови Соціялістичного Інтернаціоналу Моргана Філліпса (Англія). Конференція відбулася після неуспішної наради міністрів великодержав у Берліні. Тверда й непохитна позиція Молотова показала всім небезпеку московського імперіялізму. Промовці говорили однозгідно про плян комуністичної Москви: знищити західню цивілізацію і, зокрема, зруйнувати демократичний соціялістичний рух у цілім світі.

В дорозі від Брюсселю до Льєжу зустрічаю в вагоні офіцера бельгійської армії. Розмовилися. Він спитався, якої я національности. Виявилося, що він був студентом у Лювенському університеті, де мав нагоду заприятелювати з українцями. Знає добре українську історію. До України ставиться з великими симпатіями. Сам висловив переконання, що вся біда сучасности в тому, що великодержави в 1917-20 роках, коли українці боролися за незалежність, не піддержали України. Наслідок — розширення могутности Росії, яка загрожує тепер цілому світові.

Німеччина

На бельгійсько-німецькому кордоні перевіряють документи. Зі мною в одному переділі їде молодий бельгієць у військовій уніформі. Він має відпустку з окупаційної бельгійської частини, що перебуває у Німеччині. В документі написано, що він дійсний до 29 лютого включно. Але, на біду, в цім році нема 29-го дня в лютому, і молодий бельгієць уважає, що має право на день 1-го березня. Службовці і вояк весело розмовляють з приводу цього непорозуміння.

„Це новий доказ, що треба, нарешті, зробити реформу в перестарілому календарі", — каже один.

„Нехай, але вже тоді, як створиться об'єднана Европа", — каже другий.

В Бельгії є сильний рух за створення об'єднаних держав Европи. „Европейський Рух", що йому дав почин В. Черчил, має тут своїх найсильніших прихильників. Бувший прем'єр, Поль Анрі Спаак, провідник Бельгійської Соціялістичної Партії, є президентом Европейського Руху.

Німеччина, яку я бачив 1953 року вліті, так скоро міняє свій вигляд, що це може здаватися чудом. Все менше видно руїн, яких наробила війна, і все більше нових будинків і солідно збудованих фабрик. Не видно вже виснажених облич, навпаки, часто зустрічаєте людей з „черевцем", що свідчить не тільки про апетит його власника, але й про можливість той апетит задовольнити. Нові фабрики виробляють товари доброї якости і недорого, так що німці можуть конкурувати з іншими европейськими країнами. Одночасно Німеччина може допомагати мільйонам утікачів із східніх областей.

Ці німці, вигнані за гріхи Гітлера, творять свої „земляцтва" і виступають політично, як окрема партія. Мрія старшого покоління — вернутися туди, де вони народилися. Є між втікачами немало німців з України. Вони подекуди й дома говорять українською мовою і варять славнозвісний борщ. Нове покоління поволі закорінюється в Західній Німеччині. Діти, що прийшли в Західню Німеччину з своїми шлезькими і судетськими діялектами, переходять на діялекти місцеві, і вже для них Західня Німеччина рідніша, ніж країни їх батьків.

Кондуктор залізниці розпитує мене про життя в Англії, я хочу довідатися від нього про Німеччину. Він каже, що за влади Гітлера перед війною був на тій самій службі. Тоді мусів їсти маргарину, бо на масло не вистачало грошей (Гітлер робив гармати). Тепер цей залізничник зовсім не їсть маргарини, а саме масло. Отже — після розгрому в другій світовій війні німецькі робітники живуть ліпше, як за Гітлера.

Гітлера німці не згадують добрим словом. Але полишалися настрої націоналізму в населенні. Природа людська така, що вона забуває про кривди, заподіяні іншим, але пам'ятає кривди власні. Тому в Німеччині у пресі і в політичному житті взагалі чути часто вимоги, щоб були звільнені німецькі нацисти, засуджені за свої звірства під владою Гітлера. Ці нелюдські вчинки судово доказані різним „героям" із Гестапо і подібних смутної слави установ. Жертвами цих нелюдів були мільйони жидів, українців, поляків і інших народів „нижчої раси". Про це не хоче згадувати пересічний німець. Тому нехай нікого не здивує замітка в „Загальній Франкфуртській Газеті" з 16 березня, що голова міста Вюрцбурґу, під час віча на спомин жертв бомбардування того міста в 1945 році, „мав відвагу згадати мільйони знищених жидів"...

Довелося мені переїздити через Кельн над Райном. Місто, в якім народився міністер пропаґанди Гітлера — Ґеббельс, і де був головою міста теперішній голова німецького уряду Конрад Аденауер. Війна обернула була Кельн у руїни. Але тепер ви не пізнаєте його: нові доми, нові вулиці, фабрики, нові авта, добре одягнені люди. Був останній день пущення (Fasching): веселі, розмальовані й замасковані люди зійшлися до вагонів, якими мають їхати їх приятелі з бенкетів. Сміються, співають, пританцьовують. Трудно повірити, що недалеко на Сході стоять залізні полки нового московського Джінґіз-Хана, готові рушити й зляляти кров'ю решту Західньої Европи і обернути в попіл її цивілізацію.

Франція

З правого берега Райну переїжджаю на лівий, французький берег, до Страсбурґу. В місті чути всюди німецьку мову, але написи на крамницях і урядових установах французькі. Ельзас „приріс" до Франції за Великої Революції 1789 року, коли Франція була передовою країною Европи, і німці Ельзасу не хотіли терпіти над собою панування февдальної аристократії. Від того часу ельзасці лишилися французькими патріотами, і цього патріотизму не викорінило перебування їх в Німецькій імперії (1871-1914).

Страсбурґ призначений на ролю столиці майбутньої Европейської Федерації. В цім місті знаходиться Рада Европи, тут діє Европейський Університет для студентів різних націй, тут відбуваються наради наднаціональних економічних організацій, як напр., Спілка Сталі і Вугілля та подібних.

Переїзд з Німеччини до Франції відкриває різницю в „стилі життя" цих країн. Німеччина гарячково будується. У Франції нових будинків майже непомітно. Мало того: навіть старі будинки власники їх не малюють, не реставрують. По селах господарство не ведеться на такім рівні як у Німеччині. Фабрична промисловість не може з успіхом конкурувати з промисловими виробами своїх сусідів.

Французи нарікають, що з німцями їм трудно конкурувати, бо Західня Німеччина була дуже поруйнована і по війні вибудувала собі фабрики найновішого типу, що виробляють товари ліпші й дешевші. Виходить, за цією логікою, що було б „добродійством" для Франції, коли б бомби були зруйнували її промисловість... Однак треба пам'ятати, що Франція одержала з Америки більшу допомогу на відбудову свого господарства, як Західня Німеччина. Можна догадуватись, що та допомога не була раціонально використана.

Франція переживає тяжку кризу політичну, господарську і моральну. Від 1946 року йде в Індо-Китаї війна з повстанцями, під проводом комуністів, яким допомагає Москва і Китай. Франція не спромоглася на рішучу політику, як Британія, що дала Індії незалежність. Незадоволення індо-китайців використала Москва. Формально Франція є в союзі з Москвою, але фактично веде з московськими комуністичними сателітами в Азії запеклу війну. Ця війна висмоктує живі сили народу. Щороку в Індо-Китаї гине річник молодих старшин, підготованих у військовій школі в Сен Сір. В цій війні з порохом та димом летять у повітря мільярди французьких грошей. Приклад Індо-Китаю заразливо впливає на інші колонії Франції. Північна Африка дає багато турбот для французького уряду. До Парижу долітають відгуки далекого грому з різних частин французької імперії.

Це не було б таке страшне, коли б у самій Франції були відносини стабілізовані. На жаль, у Франції є сильний комуністичний рух. Майже третина людности голосує на виборах за комуністичну партію. Комуністи у всіх країнах — це п'ята колона Москви. В рішучий момент комуністи підуть проти своєї батьківщини, допомагати Москві. Що з цим злом не жарти, бачимо з недавніх виборів у французьких професійних спілках. У Франції також поліція професійно організована. Вибори в професійних спілках показали, що половина всіх поліціянтів у Франції належать до соціялістичних спілок „Форс Уврієр" (Робітнича Сила), четвертина — до комуністичних спілок (Загальний Комітет Праці) і четвертина до християнських спілок. Чи будуть поліціянти-комуністи чесно виконувати свою повинність супроти держави, коли настане криза у Франції?

Велика частина французів розуміє, що Москва, яка веде проти Франції війну в Індо-Китаї, не може бути союзницею для французів в Европі. Тому до проєкту Европейської Армії, з участю Німеччини, більшість французів ставиться прихильно. Але комуністи і короткозорі французькі націоналісти йдуть єдиним фронтом проти проєктів озброєння Німеччини. Це, як кажуть розважні французи, приводить до такого стану, що Москва може за день дійти до границь Франції через безборонну Німеччину. А тоді можуть справдитися слова Біблії: „І були останні гірші перших"...

П. А.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Підготова 50-літнього Золотого Ювілею Братства Св. Володимира, Від. 130 У. Н. С.

Цього року минає 50 років з того часу, як наше Братство св. Володимира побачило перший раз денне світло і від тоді твердо крокує вперед до спілки з іншими запомоговими товариствами, допомагаючи морально і матеріяльно своїм членам, а також в загально-українських справах не залишається позаду, бо належить до групи найсильніших товариств в місті Ню Йорк.

З нагоди 50-ліття свого існування, річні збори членів, які відбулися 2 січня 1954 р., ухвалили відсвяткувати величаво день 8 травня 1954 р., як день заложення нашого Братства перед пів століттям.

Управа Братства, маючи то на увазі, застерегла собі залю на ту ціль в Українськім Народнім Домі таки зараз, як лише появилась в „Свободі" згадка про купно того дому. Дирекція пішла в тім нам на руку і, мимо кількох інших зголошень на цей сам день, винаймила для Братства обидві залі на день 8 травня 1954 р.

Від тоді справа Ювілею була обговорювана на кожному місячному зібранні. На останнім зібранні, яке відбулося 8 березня, прийнято і затверджено програму свята. На голову свята запрошено молодого і талановитого свого члена Михайла Кравчука. Рівнож, на прохання Заряду Братства, головний предсідник У. Н. Союзу, п. Д. Галичин, погодився виголосити короткий реферат. Під час спільного обіду виступить солістка пані М. Кобрин-Кокольська і своїм милим голосом розвеселить присутніх на залі гостей.

Для увіковічнення цієї пам'яткової для Братства днини, Управа постановила випустити Пам'яткову Книгу, в якій можуть зайняти відповідне місце всі наші бизнесмени, товариства, а також члени й інші приватні особи, прихильні для нашого Братства. Розіслано запрошення передовсім до всіх знаних товариств, щоби вони взяли участь в нашім святі, чи то через вписання своїх побажань в Пам'ятковій Книзі, чи своєю присутністю в дні Ювілею при спільнім столі. Управі Братства залежить на тому, щоби на свято завітало якнайбільше число делеґатів від різних наших товариств, а тому, що число осіб на бенкеті буде обмежене, а до цеї пори зголосилось вже досить поважне число охочих і цікавих, Управа просить ласкаво поспішитись із зголошеннями. Якщо котре із товариств до цеї пори не одержало ще запрошення (з причини браку адреси), а хотіло би взяти участь в нашім святі, проситься ласкаво зголоситись в цій справі на адресу: Harry Luchanko, 257 East 2nd Street, New York City.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Трагічна смерть молодого українця

7 березня ц. р., о 2½ год. ночі, згинув в автомобільній катастрофі молодий і многонадійний українець Павло Левуш, син давніх наших імігрантів, який вже в ЗДА прийшов на світ, але був членом УНСоюзу, признавався до українства і мав перед собою світлу кар'єру. Ця смерть скоїлася серед таких обставин, що вона й недовіркам каже вірити в Боже призначення, що йому підлягає кожна людина.

Павло Левуш народився 4 жовтня 1929 р., скінчив середню школу і, маючи 17 років, зголосився добровольцем до війська та відбув військову службу. Після того записався до „каледжу" в Сиракюз, Н. Й., але, після двох років науки, прийняв денну працю і записався вже тільки на вечірні години. Все одно, пильно вчився поруч із заробітньою працею і саме в березні ц. р. мав дістати диплом. Був дуже добрим сином і виїмково порядною молодою людиною: найкращим доказом було те, що тепер, у Великий Піст, не брав краплі алькоголю в уста. Проте був веселої вдачі і любив товариство. І в неділю 7 цього місяця поїхав своїм автом до недалекого містечка Кортленд, де жили його приятелі однолітки, що недавно вернулись з Корейської війни. Молодці, приятелі з дитячих літ, засиділись поза північ. Затримували Павла Левуша, щоб переночував у них, але він не захотів: мовляв, це недалеко до дому, рівна дорога, а він нічого не пив, — швидко заїде. Однак, утомлений і заколисаний нічною тишею та одностайним стукотом мотору, задрімав за кермою, мабуть не хотячи натиснув на педаль і авто вдарило з цілою силою в дерево. Павло Левуш згинув на місці, — в кільканадцять хвилин після того, як здоровий і веселий розстався з друзями. Похорон відбувся за греко-католицьким обрядом і маса людей проводили молоду людину на вічний спочинок. Домовина була вкрита американським прапором, бо хоронили Павла Левуша, як ветерана. За домовиною ішов смутком прибитий його старий батько Григорій Левуш, один із найстарших членів Українського Народного Союзу.

ПОЯВИЛОСЯ НОВЕ ЧИСЛО „УКРАЇНСЬКОГО КВАРТАЛЬНИКА"

Появилося чергове число 9-го річника „Українського квартальника", що його видає англійською мовою Український Конґресовий Комітет Америки за головною редакцією проф. Миколи Чубатого. В цьому числі вміщено статті адмірала Джорджа Ф. Менца, М. Чубатого, Гези Гросшмідта, В. Гришка, К. А. Меннінґа, Л. Добрянського, Н. Короля, П. Колимського та Аґнес Луїзи Говді, а також численні рецензії на нові видання.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Чергові щомісячні СХОДИНИ Членів Нюйоркського Відділу ОбВУА відбудуться в суботу, 3-го квітня 1954 р. в год. 7-ій веч., в приміщенні Літературно-Мистецького Клюбу. Ген. Штабу полк. А. Валійський прочитає доповідь на тему: „Причини мілітарної катастрофи Польщі 1939 р." — Приявність членів обов'язкова, — гостям раді. —

Управа ОбВУА — Відділ в Ню Йорку.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Сл. п. о. дек. Теофіль Калинич

В п'ятницю, дня 19 березня 1954 несподівано для всіх, відійшов у вічність сл. п. о. декан Теофіль Калинич. Ще того самого пополудня навчав наших дітей релігії, відтак пішов до поблизької споживчої крамниці та полагодив якісь закупи, повернувся до своєї кімнати. Син Покійного Любомир, що прийшов до хати на п'ять хвилин пізніше, — застав Покійного вже напівпритомним на отомані. Закликані лікарі, що явилися впродовх неповних двох хвилин, ствердили вже тільки смерть від сильної тромбози — удар серця.

Так перестало битися щире українське серце взірцевого українського греко-католицького священика, довголітнього пароха, катехита, проповідника, каноніка, прикладного патріота-державника на 66 році Його трудящого, багатого в радощі й смутки життя в далекому від улюбленої України, Міннеаполісі. Це життя було таке багате змістом, що варта його бодай побіжно начеркнути для вічної пам'яті про Покійника для приміру до наслідування.

Сл. п. о. дек. Т. Калинич уродився дня 30 січня 1889 у Жукотині, повіт Турка над Стриєм, у Західній Україні. Його батько сл. п. о. канонік Максим Калинич, був у тому часі парохом Жукотина та довголітнім повітовим маршалком турчанського повіту.

Сл. п. о. Т. Калинич покінчив гімназію в Перемишлі в 1909 р. та записався на правничий факультет львівського університету й на ньому дістав абсолюторію. Вже будучи гімназійним учнем, працював Покійний у Жукотині над піднесенням культурного рівня села, зокрема ж його молоді. В 1914 році, після смерти батька, та коли з вибухом 1 світової війни брати Покійного пішли на війну, Покійний з матірю-вдовою пішов на скитальщину до Австрії та зупинився у Відні. Тут записався на теологію до знаного „Барбареум". Одним із тодішних професорів Покійного був теперішній архиспископ та кардинал Ініцер.

По розвалі Австро-Угорщини повернувся Покійний у Західню Україну та в рядах Української Галицької Армії, а саме пропагандивного відділу при Начальній Команді УГА, брат активну участь у боротьбі українського народу за самостійність. З УГА пройшов Покійний весь її тернистий, але заразом славний шлях від Львова по Київ, як сам про це говорив, пішком. З чотирикутника смерти пощастило Покійному повернутися щасливо у вижчу батьківщину та в Перемишлі докінчив теологічні студії і дня 18 лютого 1923 дістав з рук Преосв. єпископа Йосафата Коциловського рукоположення у священики. Спочатку працював як сотрудник та головний проповідник при архикатедральнім храмі Рождества св. Йоана Хрестителя в Перемишлі.

Коли в 1929 році зайшла потреба обсадити парафію в селі Тарнавці, повіт Ряшів, до якої належали також села Гадлє Шклярське та Відачів на найдальше на захід висунених українських етнографічних землях, пок. єпископ Й. Коциловський надiлив цим важким обов'язком випробуваного вже тоді в духовно-громадській праці сл. п. о. Калинича. І від 1929 до 1944 року був Покійний парохом тих трьох сіл та візитатором для навчання науки гр.-католицької релігії в лежайському деканаті та рівночасно сповняв, як містодекан, функції декана в заступстві хорого декана.

Цих 15 літ душпастирсько-громадської праці — це чи не найсвітліша сторінка праці Його трудолюбивого життя. До приходу Покійного до Тарнавки — попередники Його виголошували церковні проповіди до парафіян у Гадлях Шклярських та Відачеві у польській мові. Покійний мусів спочатку також проповідувати в польській мові, але поволі освідомив так громадян, що вони навчилися своєї забутої рідної мови й Покійний згодом виголошував уже проповіді українською мовою. У Відачеві перевиховав Покійний молодь на добрих українських патріотів, чим та молодь дуже гордилася та вказувала з любов'ю та вдячністю на Покійного як свого виховника. В народній школі в Тарнавці ніколи до приходу бл. п. о. Калинича не було української мови як предмету. Завдяки стараннам освідомлених національно парафіян під проводом Покійного введено згодом українську мову. Це був великий успіх Покійного, про це можуть сказати всі ті громадяни, що займалися переводжуванням „шкільних плебісцитів" з їхніми крючками в інших західньо-українських місцевостях положених більше на схід... В Тарнавці повстала також старанням та за ініціятивою Покійного українська споживча кооператива. Але найповажнішим досягненням Тарнавки в той час була будова гарної та просторої мурованої церкви, що почалася в 1934 році та була доведена під дах в 1936 році. Преосв. єпископ Йосафат відзначив Покійного титулом крилошанина грамотою в 1935 році.

Так то своєю невсипущою, муравлиною працею серед недавнього моря „поляків-греко-католиків", як себе перед тим називали тамошні українці, відвоював Покійний три села для рідної Церкви та Нації.

Серед такої праці захопила Покійного німецько-польська війна. За свою ревну й чесну працю на народній ниві прийшлося Поктійному відпокутувати в рр. 1939-1944. В тому часі зробили польські боївки одинадцять збройних нападів на Покійного та Його рідню. Найгірший був перший напад в 1939 р. Тоді польські боївкарі напали вночі на приходство, де жив Покійний, тортурували, знущалися та тяжко побили Покійного. Вони вже й числили останні хвилини Покійного. Лишень поміч Матері Божої — як казав Покійний — вратувала Його тоді від нехибної смерть. Бо лишень обставина, що тодішній сотрудник Покійного враз із молоденьким сином непомітно для боївкарів вискочили вікном та заалярмували про напад парафіян, як також притомність ума Покійного в обличі смерти, коли то Він скатований використав хвильку неуваги бандитів та зручним скоком стрибнув до сусіднього темного покою та побіг ще дальше і там сейчас замкнув двері на ключ, вратувала тоді Його життя. Наполохані криками надходячих парафіян, що прийшли враз із о. сотрудником та сином Любомиром, боївкарі втекли, не доконавши запляновоного вбивства Покійного. На пізніщі напади був сам Покійний приготований, бо з того часу на приходстві зміцнено двері та пороблено сильні віконниці на вікна, а парафіяни давали приходству сталу охорону.

В 1944 році залишив Покійний рідну землю, втікаючи перед большевиками, та опинився з родиною у Відні. Тут через короткий час сповняв душпастирські обов'язки, а пізніше перенісся до Віллях в Каринтії, де був парохом та катехитом в таборовій українській гімназії.

В цю країну приїхав Покійний в 1950 році та осів в Міннеаполісі, де був сотрудником при українсько-католицькій церкві св. Константина. Заходом Покійного та Його дружини повстала при церкві вечірня українська школа, де наші діти виховувалися в українсько-католицькім дусі прив'язання й любови до рідної Церкви та Народу. У своїй душпастирській праці дався Покійний пізнати як прекрасний проповідник. Його глибокі змістом та прекрасні формою проповіді були дуже повчаючими так з огляду на глибоку релігійність, як і на український патріотизм. І саме в погодженні свойого глибокого українського греко-католицького світогляду з незвичайно глибоким національно-державним патріотизмом була може найбільша велич Покійного. Вихований на світлих засадах пок. митр. Андрея, Покійний був все взірцевим греко-католицьким священиком із усіми з цього випливаючими консеквенціями, але це не перешкаджало Йому бути таким же взірцевим українським патріотом-державником, соборником. Покійний був цілим своїм єством відданий українській греко-католицькій Церкві, а заразом беззастережним борцем за Божі й людські права українського народу на його державну самостійність та незалежність. Ніколи не висказувався Покійний згірдливо або ущипливо про інше українське віровизнання, навпаки, все тактовно та з теплом говорив навіть на дразливі наші церковно-народні теми. Українці чесні — без вимку були для Покійного рідними братами, хоч вони й були іншого віровизнання.

Такий єдиноправильний підхід до найістотніших наших внутрішньо-громадських проблем позначувався на кожному кроці Його життя й діяльности. За це любили й шанували Покійного всі громадяни, без різниці на віровизнання, територіяльні походження чи політичні переконання, а не розуміли цього деякі люди з вузьким кругом думання. Покійний хотів бачити всю нашу іміграцію об'єднаною в один моноліт, керований одним відповідальним центром. В тому моноліті припадало би українській греко-католицькій церкві з її вірними важлива й величня роля проміннювання найкращими прикметами духа й характеру її проводу й пастви на сьогодні й на майбутнє так на своє українське довкілля, як також і на чужий світ. Серед найважніших прикмет українця-католика хотів Покійний бачити любов і прив'язання до своєї Церкви та віри й обряду, як також любов, відданість та вірність українській державницькій ідеї. І так як Покійний вмів у собі посднати та виповняти повсякчасно ці обов'язки, так хотів бачити їх поєднаними в нас усіх.

Як за життя втішався Покійний любов'ю та пошаною переважаючої більшости українського громадянства Міннеаполісу, так Його скоропостижна смерть сповнила болем всіх, що Його знали. У панахидах, що відправлялися в неділю, дня 21 березня 1954 та в понеділок 22. 3. 1954 вечером взяло участь велике число громадян обох віровизнань. В день похоронів Покійного у вівторок, дня 22 березня 1954, з'явилася на цей сумний обряд така кількість громадян, як це буває лишень у рокові празники Різдва Христового та Великодня. Заупокійну Службу Божу відправив в цей день о. парох Леськів в сослуженні о. Вол. Вівчарука з Чісголму, Мінн. та о. М. Репка з парафії Закарпатських католиків в Міннеаполіс. На Богослужбі та панахиді були також присутні 7 римо-католицьких священиків. Хор при церкві св. Константина явився майже в цілості та під вмілою батутою свого диригента п. проф. Романа Ставничого співав Службу Божу та панахиду в церкві і другу панахиду на кладовищі.

У зворушливих словах прощали Покійного о. Смулка та о. Леськів у церкві. Колоною з кількадесяти авт поїхали учасники похоронів на кладовище Св. Марії. Тут після відправлення панахиди при співучасти церковного хору прощали Покійного: М. Демянчук від 134 відділу „Провидіння", та від б. вояків УГА, п. д-р М. Данилюк від православних Українців Міннеаполіс, п. інж. Осип Покотило від відділу ООЧСУ в Міннеаполіс, п. Дмитро Штогрин від місцевих організацій молоді, зокрема ж „Пласту" й СУМА, яких опікуном та батьком Покійний все являвся та п. Богдан Гуцал від парафіян церкви св. Константина. Наприкінці син Покійного, п. Любомир Калинич, подякував присутнім за звеличання пам'яті Покійного участю в похоронах.

Так далеко від рідної землі прощали українці громадяни Міннеаполіс та Ст. Пол одного з кращих синів та провідників і борців за Українську Правду, що на протязі цілого свого життя був і остався їй вірним аж до останньої хвилі свого життя.

М. Демянчук.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Т-во „Свобода", 194 відд., повідомляє членів, що в суботу, 3-го квітня, о год. 8-ій вечора, в приміщенні 12 Ст. Маркс Пл. (біля 3 Еве.), відбудуться збори, в програму яких, побіч звичайних справ, ввійде також намічення т. зв. передковенційних проєктів та схвалення поручень делеґатам на конвенцію УНС. На зборах матиме місцевий правник Волтер Стек доповідь про вимоги для здобуття американського громадянства. Всі наші члени повинні у власнім інтересі вислухати цю доповідь. Ті, що залягають з вкладками, повинні вплатити їх на зборах. — Управа.

„МАНДРУВАННЯ В КРАЇНУ ЗЕ-КА" Ю. Б. МАРГОЛІНА

(Закінчення)

„Відношення до проблеми совєтських таборів є для мене пробним каменем у оцінці порядности людини. Не в меншій мірі, ніж відношення до антисемітизму...

...„Кожний злочин в світі треба назвати голосно по імені, бо без цього боротьба проти нього не є можливою. Ні одно зневаження людського права не сміє лишатись анонімним. Клич людей слабких — „не говоріть голосно! Не називайте по імені!" — це клич безчесний. В першій мірі він робить співучасниками злодійство...

...„До тих пір, поки свідомість демократичного світа мириться з існуванням резерватів рабства в Совєтськім Союзі, нема надії на те, що ми уникнемо загрози в нашому власному оточенні" — закінчив Ю. Б. Марголін свою книгу.

Р книзі повно важливих фактів і в більшості їх глибокої аналізи автором; переказати їх всі не можливо в газетній статті.

Посмертна Згадка

ВІЛІЯМ КОМАР, член Б-ва св. о. Николая відд. 5 УНСоюзу в Асторії, Л. Ай., помер 27-го березня 1954 р., в 25 році життя. Покійний родився 1928 р. в місті Ню Йорку U.S.A.. до УНСоюзу вступив 1949 р. Полишив в смутку Маму Анастазію, вітчима Теодора, сестру Ольгу, брата Івана і дальшу Рідню. Похорон відбувся в середу, 31-го березня з дому жалоби до Укр. Кат. Церкви Чесного Хреста в Асторії, А. Ай., а відтак при здвизі Родини та членів на цвинтар Кальварія. — В. Й. П.! П. Барнич, секр.

Часопис „Свобода" повинен знаходитися в кожній українській хаті!

ТАРЗАН, ч. 3256. Своїми силами

Коли Джен і його усміхнений противник стали один проти одного, хтось гукнув із юрби: — Ганьба! Хлопець не має жадних шансів проти загартованого вояка!

Поки вартові встигли вмішатися, Тарзан перескочив через поруччя огорожі і встав побіч хлопця.

— Я займу твоє місце, Джене, — сказав Тарзан... — Дякую приятелю, відповів Джен, — не бійся. Мій батько навчив мене орудувати мечем.

Слова Джена, якими відмовився він від заступника, юрба привітала гучним схваленням. Коли Тарзан дав відвести себе набік, Джен обернувся, щоб зустріти противника.